

ASIA Poliisin menettely asiakirjapyyntöä koskevassa asiassa

KANTELU

A arvostelee oikeuskanslerinvirastoon 16.10.2013 saapuneeksi kirjatussa kantelussaan poliisilaitoksen hänelle 10.10.2013 antamaa vastausta. Kantelijan mukaan hänen kirjoituksensa johdosta annetussa poliisilaitoksen vastauksessa esitetty väite, että hänen pyytämästään asiakirjasta (kuulustelukertomus) olisi peitetty vain osa henkilötunnusta, ei pidä paikkaansa, sillä henkilön osoite oli myös peitetty.

Kantelija arvostelee myös poliisilaitoksen ilmoittamia syitä tietojen peittämiseen. Lopuksi kantelija arvostelee sitä, että poliisilaitos kieltäytyy ”yhä uudelleen antamasta minulle valituskelpoista päätöstä, vaikka on olemassa OKV:n päätös siitä, että valituskelpoinen päätös pitää antaa!”.

SELVITYS

Poliisilaitoksesta on hankittu rikosylikomisario B:n selvitys ja poliisipäällikön lausunto. Poliisihallitus on lisäksi antanut asiasta lausuntonsa.

Asiassa OKV/322/1/2012 oikeuskanslerinvirastossa arkistoidut asiakirjat ovat lisäksi olleet käytettävissäni.

VASTINE

Kantelija ei ole käyttänyt hänelle varattua tilaisuutta vastineen antamiseen.

RATKAISU

1. Taustaa

Kantelija teki poliisilaitokselle asiakirjapyyntö, jonka perusteella poliisilaitos toimitti kantelijalle useita asiakirjajäljennöksiä. Kantelijan mukaan poliisilaitos poisti yhdestä asiakirjasta eräitä tietoja kertomatta tästä kantelijalle mitään. Tiedot poistettiin peittämällä ne asiakirjasta niin, että tietojen kohdalla oli vain tyhjää tilaa. Kantelija arvosteli poliisin menettelyä kanteluunsa oikeuskanslerille. Kantelija korosti muun ohella, että poliisilaitos ei antanut hänelle kirjallista päätöstä siitä, minkä säännöksen perusteella hänelle voitiin jättää antamatta osa pyydettyistä tiedoista.

Kyseisen kantelun johdosta antamassaan päätöksessä 20.9.2013 (OKV/322/1/2012) apulaisoikeuskansleri Mikko Puumalainen kiinnitti poliisilaitoksen huomiota julkisuuslaissa säädettyihin velvollisuuksiin asiakirjapyyntöä käsittelevässä. Päätöksessään Puumalainen lausui perusteluinaan muun ohella seuraavaa: ”Poliisi oli siis tapauksessa jättänyt antamatta kantelijalle eräitä asiakirjaan sisältyneitä tietoja peittämällä ne. Poliisi ei ollut kertonut tätä tietojen pyytäjälle eikä ollut ilmoittanut kieltäytymisen syytä. Poliisi ei ollut myöskään antanut tietoa siitä, että asia voidaan saattaa viranomaisen ratkaistavaksi. Poliisi ei myöskään tiedustellut kantelijalta, haluaako tämä asian siirrettäväksi viranomaisen ratkaistavaksi, eikä poliisi antanut tietoa käsittelyn johdosta perittävistä maksuista. Mikäli kantelija olisi halunnut saattaa asian viranomaisen ratkaistavaksi, olisi poliisilaitoksen tullut tehdä asiasta päätös muutoksenhakuuhjauksineen. Edellä lausutun perusteella selvää on, että poliisin menettely ei tapauksessa täytä julkisuuslain 14 §:n 3 momentissa säädettyjä velvoitteita.”

Apulaisoikeuskansleri Puumalaisen annettua kyseisen päätöksensä kantelija kirjoitti uudelleen poliisilaitokselle. Kantelija viittasi mainittuun päätökseen ja pyysi poliisilaitosta nyt ilmoittamaan mitä tietoja se jätti antamatta ja minkä lainkohdan perusteella tämä tehtiin. Tämän lisäksi kantelija muun ohella pyysi poliisilaitosta ilmoittamaan, että asia voitiin saattaa viranomaisen ratkaistavaksi sekä tiedustelemaan halusiko hän asian siirrettäväksi viranomaisen ratkaistavaksi.

Kantelijalle 10.10.2013 antamassaan vastauksessa poliisilaitos totesi, että asiakirjasta oli peitetty ainoastaan kuulustellun henkilön henkilötunnus ja että henkilötunnus oli peitetty henkilötietolain 13 §:n 4 momentin perusteella. Vastauksen lopuksi poliisilaitos totesi, että ”Te olette saanut pyytämänne asiakirjat, eikä näin ollen erillistä päätöstä asiasta ole ollut tarpeen tehdä. Näin ollen asiaa ei voi saattaa viranomaisen ratkaistavaksi.”

Poliisilaitos antoi sittemmin kantelijalle päätöksen (18.2.2014), jossa poliisilaitos perusteli tarkemmin minkä vuoksi henkilötietoja (osa henkilötunnusta ja osoitetiedot) oli peitetty asiakirjasta. Päätöksen mukaan siihen sai hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen.

2. Säännöksistä

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (julkisuuslain) 9 §:n mukaan jokaisella on oikeus saada tieto viranomaisen asiakirjasta, joka on julkinen. Mikäli vain osa asiakirjasta sisältää salassa pidettävää tietoa, on lain 10 §:n mukaan tietoja pyytävälle annettava tieto asiakirjan julkisesta osasta, jos se on mahdollista paljastamatta salassa pidettäviä tietoja. Asianosaisella on lain 11 §:n perusteella oikeus saada tieto muustakin kuin julkisesta asiakirjasta, jos asiakirja voi vaikuttaa tai on voinut vaikuttaa hänen asiansa käsittelyyn.

Julkisuuslain 14 §:n 2 momentin mukaan tiedon asiakirjan sisällöstä antaa se viranomaisen henkilökuntaan kuuluva, jolle viranomaisen on tämän tehtävän määrännyt tai jolle se hänen asemansa ja tehtäviensä vuoksi muuten kuuluu.

Kyseisen pykälän 3 momentin mukaan jos virkamies tai muu edellä tarkoitettu henkilö kieltäytyy antamasta pyydettyä tietoa, hänen on: 1) ilmoitettava tiedon pyytäjälle kieltäytymisen syy; 2) annettava tieto siitä, että asia voidaan saattaa viranomaisen ratkaistavaksi; 3) tiedusteltava asian kirjallisesti vireille saattaneelta tiedon pyytäjältä, haluaako hän asian siirrettäväksi viranomaisen ratkaistavaksi; sekä 4) annettava tieto käsittelyn johdosta perittävistä maksuista.

Julkisuuslain 18 §:ssä säädetään hyvästä tiedonhallintatavasta. Kyseisen lainkohdan mukaan viranomaisen tulee hyvän tiedonhallintatavan luomiseksi ja toteuttamiseksi muun ohella huolehtia asiakirjojen saatavuudesta ja tässä tarkoituksessa erityisesti huolehtia siitä, että sen palveluksessa olevilla on tarvittava tieto muun muassa käsiteltävien asiakirjojen julkisuudesta sekä tietojen antamisessa noudatettavasta menettelystä.

Asiakirjapyyntöön vastattaessa on julkisuuslain mukaisten menettelysääntöjen ohella otettava huomioon perustuslain 21 §, jonka mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa viranomaisessa asianmukaisesti käsitellyksi ja saman lain 22 §, jonka mukaan julkisen vallan on turvattava perus- ja ihmisoikeuksien toteutuminen.

Hallintolain 7 §:n mukaan asiointi ja asian käsittely viranomaisessa on pyrittävä järjestämään siten, että hallinnossa asioiva saa asianmukaisesti hallinnon palveluita ja viranomaisen voi suorittaa tehtävänsä tuloksellisesti.

Valtion virkamieslain 14 §:n 1 momentin mukaan virkamiehen on suoritettava tehtävänsä asianmukaisesti ja viivytyksettä.

3. Arviointi

3.1 Kantelijalle annettu informaatio

Poliisilaitos oli vastauksessaan kantelijalle 10.10.2013 ilmoittanut peittäneensä kantelijalle lähetetystä kuulustelukertomuksesta vain henkilötunnuksen, mutta kantelija on väittänyt, että muutakin olisi peitetty.

Rikosylikomisario B toteaa selvityksessään, että osoitetietojen peittämisessä kantelija näyttää olevan oikeassa, koska kuulustelukertomuksesta oli peitetty henkilötunnuksen loppuosan lisäksi henkilön lähiosoite, postinumero ja postitoimipaikka. Poliisilaitoksen lausunnon mukaan poliisilaitoksen vastauksessa oli erehdyksessä puhuttu ainoastaan henkilötunnuksesta.

Poliisihallitus toteaa käsityksensä, että asianmukainen menettely olisi edellyttänyt, että kantelijalle olisi kerrottu myös osoitetietojen peittämisestä. Tämä korostuu Poliisihallituksen mukaan erityisesti siihen nähden, että tietojen peittäminen asiakirjasta on ollut nimenomaisesti viranomaisen ja kantelijan välisen kirjeenvaihdon kohteena.

Minulla ei ole perusteita arvioida asiaa toisin kuin Poliisihallitus. Selvää on, että poliisilaitos on menetellyt virheellisesti antaessaan kantelijalle puutteellista informaatiota siitä, mitä osioita asiakirjan tiedoista oli peitetty ja näin ollen jätetty antamatta. Huomion arvoista on, että apulaisoikeuskansleri oli kanteluratkaisussaan 20.9.2013 jo käsitellyt tietojen peittämistä koskevaa asiaa todeten poliisilaitoksen menettelyn osin julkisuuslain vastaiseksi. Kantelija oli kirjoituk-

sessaan poliisilaitokselle viitannut apulaisoikeuskanslerin ratkaisuun ja tietojen peittäminen on Poliisihallituksen mainitsemin tavoin siis ollut nimenomaisesti poliisilaitoksen ja kantelijan välisen kirjeenvaihdon kohteena. Asiassa saadun selvityksen perusteella näyttää kuitenkin siltä, että puutteellisen informaation antamisessa on ollut kyse inhimillisestä erehdyksestä.

3.2 Poliisilaitoksen kantelijalle antama vastaus

Poliisilaitos oli kantelijalle antamassaan vastauksessa 10.10.2013 katsonut, ettei asiaa voitu saattaa viranomaisen ratkaistavaksi. Poliisilaitos oli perustellut asiaa sillä, että ”Te olette saanut pyytämänne asiakirjat, eikä näin ollen erillistä päätöstä asiasta ole ollut tarpeen tehdä”.

Poliisilaitos toteaa lausunnossaan, että se on asiaa tarkemmin harkittuaan päättänyt ottaa kantelijan asian uudelleen käsiteltäväksi antaen asiassa valituskelpoisen päätöksen (jonka poliisilaitos siis sittemmin antoi 18.2.2014).

Poliisihallitus toteaa käsityksensä, että apulaisoikeuskanslerin ratkaisun johdosta poliisilaitoksen olisi tullut antaa kantelijalle joko julkisuuslain 14 §:n mukainen ilmoitus tai valituskelpoinen päätös tämän sitä kyseisen ratkaisun jälkeen pyytäessä. Poliisihallitus tuo kuitenkin esille, että poliisilaitos on asiaa uudelleen arvioituaan oikaissut virheellisen menettelyn ja antanut kantelijalle valituskelpoisen päätöksen, mikä ainakin nyt käsiteltävänä olevan kantelukirjoituksen perusteella vaikuttaa olleen kantelijan toive.

Olen asiasta samaa mieltä kuin Poliisihallitus. Korostan, että poliisilaitoksen olisi jo alun perin tullut menetellä apulaisoikeuskanslerin päätöksessä 20.9.2013 mainitulla, julkisuuslain edellyttämällä tavalla. Poliisilaitoksen vastauksessa 10.10.2013 esitetyt perusteet sille, että asiaa ei voitu saattaa viranomaisen ratkaistavaksi, ovat olleet lakiin perustumattomia. Kun kantelijan pyytämästä asiakirjasta oli peitetty tietoja, eli kun kaikkia tietoja ei ollut annettu, olisi kantelijan tullut saada asia halutessaan viranomaisen, eli poliisilaitoksen ratkaistavaksi. Poliisilaitos on tapauksessa lopulta antanut kantelijalle julkisuuslain mukaisen valituskelpoisen päätöksen vasta sen jälkeen, kun kantelija on kahteen kertaan kannellut asiasta oikeuskanslerille.

3.3 Poliisilaitoksen ilmoittamat syyt tietojen antamatta jättämiselle

Totean aluksi, että kantelijalla olisi ollut mahdollisuus valittaa poliisilaitoksen 18.2.2014 antamasta päätöksestä hallinto-oikeuteen. Olen tuonut tämän esille myös 27.5.2014 antamassani vastauksessa (OKV/1046/1/2014), jonka annoin kantelijalle tämän arvosteltua poliisilaitoksen menettelyä päätöksen tiedoksiantamisessa (kantelija arveli valitusajan kuluneen umpeen poliisilaitoksen menettelyn johdosta). En tutkinut kantelua, koska poliisilaitoksen päätöksestä oli vastauksessani kerrotun valossa mahdollista hakea muutosta. Vastauksessani korostin yleisesti, että oikeuskansleri ei voi muuttaa viranomaisen tekemiä ratkaisuja tai muutoinkaan puuttua viranomaisen harkintavaltansa rajoissa tapahtuvaan päätöksentekoon. Olen myös antanut kantelijalle tänään vastauksen (OKV/1366/1/2014) kantelijan uudistettua kantelunsa kertoen muun ohella jättäneensä valituksen hallinto-oikeudelle tekemättä. Vastaukseni mukaan minulla ei siinä esitetyt seikat huomioon ottaen ole aiheutta epäillä poliisilaitoksen menettelleen asiassa lainvastaisesti tai muutoinkaan velvollisuuksiensa vastaisesti.

Poliisilaitoksen kantelijalle 10.10.2013 antaman vastauksen jälkeen poliisilaitos siis antoi 18.2.2014 valituskelpoisen päätöksen kantelijan asiakirjapyyntöön. Kyseisessä päätöksessä poliisilaitos perusteli tarkemmin sitä, minkä vuoksi tiettyjä tietoja oli peitetty kantelijalle annettua asiakirjasta.

Ylimmät laillisuusvalvojat ovat antaneet useita ratkaisuja koskien henkilötietojen käsittelyä poliisin laatimissa asiakirjoissa. Poliisilaitoksen päätöksessä viitataan muutamaaan tällaiseen ratkaisuun sekä muun ohella poliisin sisäiseen ohjeistukseen, jonka mukaan esitutkintapöytäkirjaan ei enää merkitä henkilötunnuksia eikä henkilöiden yhteystietoja. Itse olen apulaisoikeuskanslerin sijaisena ottanut 21.2.2013 antamassani päätöksessä (OKV/249/1/2011) kantaa henkilötietojen käsittelyyn esitutkintapöytäkirjassa.

Valtioneuvoston oikeuskanslerista annetun lain 4 §:n 2 momentin mukaan oikeuskansleri ryhtyy hänelle tehdyn kantelun johdosta niihin toimenpiteisiin, joihin hän katsoo olevan aihetta lain noudattamisen, oikeusturvan tai perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisen kannalta.

Asiassa ei edellä kerrotut seikat huomioon ottaen ole ilmennyt mitään sellaista, jonka vuoksi minulla laillisuusvalvojana olisi tältä osin aihetta ryhtyä enemmän tutkimaan poliisilaitoksen menettelyä.

4. Toimenpiteet

Saatan poliisilaitoksen tietoon edellä kohdissa 3.1 ja 3.2 esittämäni näkemykset sen virheellisestä menettelystä ja kiinnitän sen vakavaa huomiota julkisuuslaissa säädettyihin velvollisuuksiin asiakirjapyynnön käsittelyssä. Tässä tarkoituksessa lähetän jäljennöksen tästä päätöksestäni poliisilaitoksen poliisipäällikölle.

Kantelu ei anna aihetta muihin toimenpiteisiin.

Jäljennös päätöksestäni lähetetään tiedoksi Poliisihallitukselle.

Apulaisoikeuskansleri

Risto Hiekkataipale

Esittelijäneuvos

Markus Löfman

OIKEUSKANSLERINVIRASTO